

על משברים נפשיים וגורם הפחד אצל מפקד בקרב

(לפי זכרונות-קרב)

כן נשלחו שלוש כיתות-סיירים נוספות, כדי לסייר את שטח הגישה לעיירה מצדה החזיתי (במקרה זה — הצפוני) ומצדה המזרחי והמערבי.

עם קבלת הידיעות הראשונות, יצא מיוזם ר. אל פאת-היער, לשם עריכת סיור-מפקדים בשטח-הגישה אל העיירה; אתו יצא לסיור: סגנו, הקפיטן ז, שלישי הגדוד, הקפיטן ב. וכן מפקד הפלוגות והמחלקות.

בזמן ביצוע הסיור, בור-במקום, פקד מיוזם ר. על מפקד מחלקה מס. 1 של הפלוגה הראשונה, לויטנסט ס. להכין את מחלקתו לפעולת "סיור ע"י קרב" (הרכב המחלקה — 3 טנ"קים).

לויט' ס. היה מפקד ותיק, בעל עבר-לוחם עשיר ונסיון רב. היה ידוע בגודו כמפקד טוב, קצת רך לפיקודיו, בעל משמעת. היה אהוד על הגדוד. הוא בא לחיל-שריון אחרי שהיה מפקד לוחם בחיל-רגלים (כמפקד-מחלקה) — וגמר אח"כ בית-ספר לקציני חיל-שריון. הוא היה בחור אינטליגנטי, בעל כושר מחשבה והכרעה, ומוזמן לזמן היו נמסרות לו פעולות-קרב עצמאיות, בקנה-מידה של מחלקה, ובדרך-כלל היה מצליח בהן.

אחרי שהקצינים-הבכירים של הגדוד חזרו אל מטה-הגדוד ואל יחידותיהם, חזר לויט' ס. בראש 3 הצוותים של מחלקתו, ובלוית שלישי-הגדוד, אל פאת-היער — כדי לקבוע עמדות לסנקים, ולבחור את כיוון ההתקפה ואת דרכי-הגישה אל הי-עיירה. לאחר שקבע את כל הפרטים, חזרו הצוותים אל כלי-רכבם.

מיוזם ר. נדבר עם מפקד גדוד מס. 2, מיוזם ס., וזה הבטיח "ליצור רעש" כדי לאפשר ללויט' ס. לצאת עם הסנקים שלו אל פאת-היער ולהתבסס שם, מבלי שהאויב ירגיש בכך (לפי רעש המנועים), וכן כדי להטעות את האויב באשר לריכוז הסנקים ולכיוון-ההתקפה האמתי.

בשעה 1700 (השעה המוסכמת) נשמע קול ירי-תותחים כבד מצד גדוד 2 — ירי שהיה מכוון לעבר העיירה; כן נשמע מעבר גדוד 2 גם רעש מנועי-הסנקים. לויט' ס. "ניצל" את הרעש, ותחת מחפה היער הגיע עם 3 הסנקים שלו עד אל פאת-היער, הציב את הסנקים במקומות המסומנים, חיפר אותם והסנה אותם. האויב כיוון את אש, שלא היתה תכליתית, בכיוון אל גדוד מס. 2. דבר זה נתן לסיירים שעל העצים — ולצוותים של לויט' ס. — אפשרות לקבוע את עמדות-האש של האויב ואת עצמתן. תודות לכל ההכנות הללו הובררו דרכי-הגישה אל העיירה ונקבעו, בערך, כוחותיו של האויב, כמפורט דלקמן:

(1) הגישה אל העיירה במישרין, בתנועת-מצח" (דהיינו, מהצד הדרומי, כיוון פעולתו של לויט' ס.) היא נוחה, עד

מצב נפשי ירוד של המפקד — ואפילו של מפקד בדרג נמוך — עלול לקבוע לא-כמעט גם תוצאותיה של פעולת-קרב, שקנה-המידה שלה חורג הרחק ממסגרת-פיקודו שלו עצמו. אכן, חייב מפקד לשמש דוגמה אישית לפיקודיו בהתנהגותו המופתית, בגבורתו, אומץ לבו, תבונתו וכושר-החלטה שלו. ומעל-לכל, אסור לו למפקד להכנע למצבים נפשיים שישלטו בו. משברים נפשיים אצל מפקד משפיעים השפעה הרסנית על פיקודיו, ועלולים הם לגרום:

- (1) לאי ביצוע פעולת-קרב נחוצה.
- (2) לקרבנות מיותרים באנשים ולאבדן ציוד-לחימה.
- (3) לאסונו האישי של המפקד עצמו.

יודעים מקרים של משברים נפשיים גם אצל מפקדים בעלי נסיון-קרב ועבר צבאי רב; מקרים כאלה קרו בכל הדרגות יבכל הצבאות.

אין כוונתי לנתח במאמר זה את הסיבות הפסיכולוגיות שהצטברו — וגרמו לבסוף למשברים כאלה. ברצוני לספר על מקרה ממשי אחד, הידוע לי ממבצע קטן בחזית-המזרח באפריל 1945 — ולתאר את מהלך פעולתו של גדוד סנקים (מדגם T-34) ואת התוצאות שנגרמו ע"י משבר נפשי, שנת-רחש אצל מפקד מחלקת-סנקים באותו גדוד.

גדוד סנקים (T-34) מס. 1, בהרכב 21 כלי-רכב, עם פלוגת חיל-רגלים המצורפת לו, קיבל פקודה לתפוס עמדות-הגנה בסביבת בית מפקח-היער, להתכונן להתקפה על עיירה פלוגית ולכבוש אותה למחרת, עם עלות-השחר. בית מפקח היערים נמצא בתוך היער, כ-1000 מטר מפאתו. מפאת היער עד לעיירה היה המרחק כ-2000 מטר. מהעיירה ליער הוביל כביש סלול, כ-5 מטר רוחבו. מעבר לכביש, מצד שמאל לאותו גדוד, התבסס — בתוך היער — גדוד סנקים מס' 2 של אותה בריגדה-סנקית¹, בפיקודו של מיוזם ס.

עם הגיעו למקומו צויה מפקד גדוד מס. 1, מיוזם ר., לארגן את האזור להגנה. הוא שלח מיד כיתת סיירים, יסיירו את אזור פאת-היער, ויבררו אפשרויות גישת סנקים אל הפאה. אל פאת-היער הוא שלח גם כיתת סיירים-צלפים, עליהם צויה לעלות על העצים כדי לערך משם תצפית לשטח, לעקוב אחרי תנועות האויב בתוך העיירה, ולברר את מקום עמדות האש שלו ואת עריכת כוחותיו.

¹ ההרכב התקין של בריגדה-סנקית סוביאטית באותו זמן: 3 גדודי סנקים (T-34) — כסה"כ 63 סנקים — וגדוד אחד של "חיל רגלים ממונע" (3 פלוגות תת-מקלענים, פלוגה פלוגה של רובים נ"ט, תותחי 45 מ"מ נ"ט, ומרגמות בנות 89 מ"מ), הכל על מכוניות מסיעות-גייסות, גיפים וחללים.

גישה לעיירה — כדלעיל.

בשעה 0500 גודד מס. 2, השכן מצד שמאל, יתחיל בהכנה ארטיילרית כבדה על העיירה. באותה שעה בדיוק יעבור מזור ר., בראש פלוגה מס. 2 (10 כלי רכב) ו-2 מחלקות רגלים, בדרכי היער בכיוון מזרחה, ויתפוש עמדות מול העיירה, כסביבת הנקודה המסוימת במפה בסימון טריגונומטרי. באותה שעה בדיוק יתקרב קפיטן צ. עם 8 טנקים ומחלקת רגלים, דרך מחפה היער עד אל מול בית הקברות והכנסיה.

בשעה 0530, לפי הסימן שינתן ע"י שילוח רקיטה אדומה, יזוז לויט'ס ס. עם מחלקתו לפעולת "סיוור ע"י קרב", בהתקפת מצח על העיירה, במקביל לכביש הסלול. המלך שהרוחים בין הטנקים, לרוחב החזית, יהיו 50-40 מטר. החל מאותו רגע יעביר גודד מס. 2 בהדרגה את אשו אל עומק הגנת האויב.

ברגע שלויט'ס ס. כבר ימשוך וירכז על עצמו את אש האויב, ומחלקתו תצליח להתקרב אל העיירה, תסיר תערנה — לפי סימן שינתן באמצעות רקיטה ירוקה — שתי הפלוגות שמהצד המזרחי והמערבי במהירות מכסימלית בכיוון אל העיירה, אגב הפעלה מלאה של נשק מתוך תנועה. עם התקרב הפלוגות אל העיירה יפסיק גודד 2 את מתן סיוע האש. על הרגלים, הרכובים על כלי הרכב, לנוק מהטנקים במאוחר ככל האפשר, קרוב לעמדות האויב, ולא לפגור או אחרי הטנקים.

משה הגודד נשאר בבית מפקח היערות, בראשותו של קפיטן ב., שליש הגדוד, שנקבע גם כממלא מקום של מזור ר.

ל-200 מטר לפני הבתים הראשונים של העיירה. נמצאה שם תעלה אנטי טנקית בלתי גמורה ולא עמוקה, ברובח של 2 עד 2,5 מטר. לא הושגו ידיעות על כך האם 200 המטרים האחרונים הם ממוקשים.

2) בגישה מצדה המזרחי של העיירה אין שום מכשולים, אפשר להתקרב בנסיעה בתוך היער עד ל-800 מטר מן העיירה. בתוך העיירה עוברת מצד זה דרך, על סוללה גבוהה. מקצה היער נראים מכוניות וטנקים נעים על הסוללה.

3) בגישה מהצד המערבי: השטח הגבוה גבעי; הגישה הטובה ביותר אל העיירה היא מול בית הקברות והכנסיה, דרך חורשה.

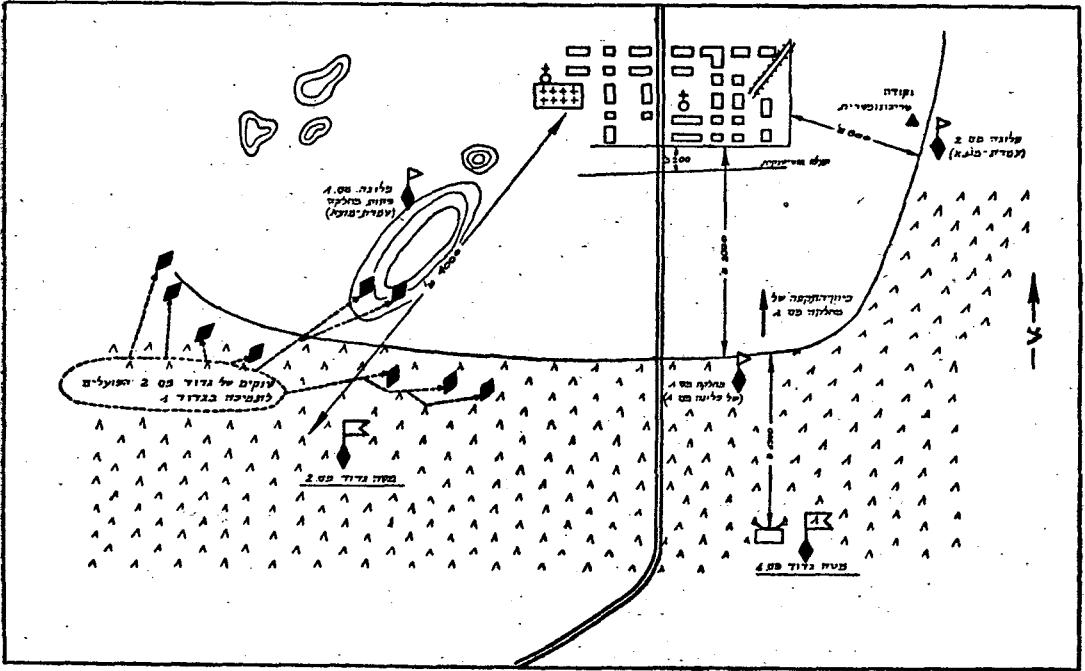
4) כוחות האויב — הערכה: — 2 פלוגות חיל רגלים עם מקלעים בינוניים, יחידת תת מקלעים, 3-4 טנקים T-5, 3 תותחי שדה.

מפקד הגדוד, מזור ר., אחרי שסקר עם מטהו את העמדות הקדמיות (של מחלקת לויט'ס ס.) ואת דרכי הגישה של הטנקים מהצד המזרחי והמערבי אל עמדות האויב, הסביר לפיקודיו את המצב, ואחרי זה ניגש למתן פקודה לקרב.

וזה תוכנה של הפקודה לקרב שניתנה לגדוד מס. 1: — על הגודד לכבוש את העיירה, בהשמירו את אמצעי האש של האויב וכוח האדם שלו, כדי לישר את הקו של חזית הארמיה;

השכן מצד שמאל — גודד טנקים מס. 2;
השכן מצד ימין — יחידת פרשים (אשר חנתה שם, במצב של רגיעת נפשה);
כוחות האויב — כדלעיל;

Tiger-5 (2)

בינתים הפסיק מידור ס. את האש.

הפלוגות נשארו בעמדותיהן המוסתרות.

מידור ר' בלוי'ט סגנו, שלישי-הגדוד והקצין לענייני-מיות דים י, הגיעו עד-מהרה אל עמדותיו של לוי'ט ס. הם מצאו את כל המחלקה, ואת לוי'ט ס. במוחד, במצב של דכאון רותני קשה. לוי'ט ס. רעד כולו. הוא גרש להסביר מיד את סיבת אי-מלוי הפקודה. הוא לא ידע להסביר את סיבת התנהגותו. שני הקצינים מפקדי טנקים, אמרו, שעה שנחקרו, שחכו לפקודה, וכשזו לא באה — לא יצאו גם הם. כשגש-אלו, מדוע לא לקח אחד מהם את היוזמה בידו — לא ידעו לענות על כך.

(עלי לציין כאן כי שני הקצינים מפקדי הטנקים היו ב' דרגת לוי'ט-וטר. הם באו מבית-הספר רק לפני זמן קצר, היו צעירים בגילם, ועדיין לא היה להם נסיון-קרב רציני). ברור היה שלוי'ט ס. פחד.

וי'ן-חשבון מפורט על הפעולה שנכשלה ועל הסיבות לכשלונה הועבר מיד אל מפקד החטיבה, ואל המחלקה לענייני-מיותחים י.

מפקד הבריגדה-הטנקית ציוה:

- 1) בשעה 0900 להתחיל שוב בפעולות לכיבוש ה' עיירה, לפי התכנית המוסכמת (כיבוש העיירה נעשה בינתים חשוב וחיוני ביותר).
- 2) להודיע ללוי'ט ס. ולקצינים הצעירים על העמדתם בפני בית-דין צבאי-ש'שדה תיכף אחרי גמר ה' פעולה.

מידור ר. והקצין לענייני-מיותחים מסרו ללוי'ט ס. על החלטתו של מפקד הבריגדה. הם הסבירו ללוי'ט ס. ולקציניו את מצבם המסוכן והודיעו שנינת להם אפשרות למירו'ק עונם ע"י פעולה נועזת, והבטיחו לתמוך בהם בפני בית-דין שדה באם יצליחו הפעם.

הגדוד ניגש להכנות.

בשעה 0900, לפי-התכנית החדשה התחילה הכנה-ארטיל-רית. בשעה 0930 נורתה רקיטה אדומה. שוב עברו דקות צפיה — ושוב לא נראו הטנקים של לוי'ט ס. גם הפעם לא יצא לוי'ט ס. לפעולה.

אף על פי כן החליט מידור ר. להתקיף את העיירה ולכבוש אותה. הוא יצא עם פלוגתו בהסתערות על העיירה, ותיכף לאחר זאת, מצד המערב, הסתערו גם הטנקים של הקפיטן צ'י. סוף בעמ' 82

הקשר בין טנקים — באלחוט על גל קבוע. מקום הריכוז אחרי הפעולה נקבע על הכביש, ביציאה הצפון-מערבית מהעיירה. נקבעו דרכי התקדמות של המטה ושל "שירותי-העורף" י של הגדוד. נקבעו הדרכים לפינוי טנקים נפגעים; וכן מקומו של הרופא; תחנת העזרה-הרפואית ודרכי פינויים של הרוגים ר' פצועים.

אחרי שהובררו בעיות-משנה אחדות, ניגש הגדוד להכנות סופיות, בדיקת הציוד, כלי-הרכב, התחמושת, הדלק וכיו"ב.

בשעה 0400 יצאו מידור ר. ושלישי-הגדוד אל עמדותיו של לוי'ט ס. כדי לברר במדויק את תכניתו ולעודדו לפני ה' פעולה. המחלקה היתה במצב הכן. הורגשה עצבנות אצל לוי'ט ס. וכן אצל שני קציניו וגם בצוותה, אבל היא היתה בגבולות הרגילים במצבים שלפני פעולת-קרב אחרת.

באה שעה 0500.

אחר שניות מעטות של צפיה נשמע כיצד התחיל מידור ס. בהכנה-ארטילרית אינטנסיבית. 2 פלוגות הטנקים, בפיקודם של מידור ר. וקפיטן צ'י, יצאו לתפוש את עמדותיהן תחת חיפוי היער — לגבי הראות, ובחיפוי הרעש של ה"הכנה-הארטילרית" ע"י גדוד 2 — באשר להסתרת קולות-התנועה, תגובתו של האויב בהתחלה היתה חלשה, אח"כ התגברה ונעשתה אינטנסיבית, בכיוון אל גדוד 2 — אבל לא היתה תכליתית.

הגיעה שעה 0530.

רקטה אדומה.

עברו דקות של צפיה מתוחה להסתערותו של לוי'ט ס. הטנקים לא נראו. לוי'ט ס. לא יצא לפעולה. מידור ר' פקד על לוי'ט ס., באמצעות האלחוט, שיצא תיכף להסתערות, אך כשלא קיבל תשובה ציוה לפלוגות מס. 1 ומס. 2 להשאיר במקום, ולא לירות כדי שלא לגלות את העמדות. למרות זאת יצא הקפיטן צ'י. להתקפה — אם משום שלא הבין את המצב, או משום שלא קלט באופן נכון את פקודתו של מידור ר. להשאיר במקום. הוא נתקל באש חזקה, וכשהבחין בכך שאין לו תמיכה — חזר לחורשה. אבידותיו — טנק אחד נפגע (הצות ניצל), רגלים אחדים פצועים ואחד הרוג. תפקידה של הפלוגה בקרב לא בוצע, איפוא, ונגרמו לה אבידות.

י) בדרך-כלל — שירותים-לוגיסטיים; כאן — יחידות המשנה לאפסנאות, דלק, תחמושת, רפואה.
י) קצין-לענייני-מיותחים" — נציגה ביחידה של המח"לקה-המיוחדת, אשר עסקה ב"בסתורן-הפנימי" בקרב הצבא.
י) ראה הערת-השולים מס. 4, בענין קצין-לענייני-מיותחים!